



mnohdy potřebují i psychoterapii. Při afázii se lidé uzavírají do beznaděje a sociální izolace. Co si o třeba o paní učitelce, která celý život učí češtinu, okolí pomyslí, když teď nedokáže dát dohromady ani větu? Tyhle věci se jim honí hlavou, a proto raději nemluví vůbec. Afázie se ovšem léčí mluvením a logopedickou terapií.

#### Afázie se může objevit i u velmi mladého člověka, že?

Ano, mozkové příhody se objevují už i v mládí, i když ne s tak častým výskytem, a afázie může vzniknout také důsledkem zánětu, úrazu nebo nádoru.

#### Vraťme se opět k dětem. Často se setkáváme s pojmem fonematically sluch. Co to je a jak jej můžeme rozvíjet?

Fonematically sluch dozrává až do šesti let a jedná se o rozlišování jednotlivých fonémů, hlásek a distinktivních rysů, tříleté dítě je ještě všechny nerozliší. Jedná se třeba o ostré a tupé sykavky, kde jsou ty rozdíly velmi jemné, ale v pěti letech by je již dítě mělo umět sluchově rozpoznat. V logopedii se často setkávám s dětmi, které mají nediferencované sykavky, pro S a Š používají jednu hlásku, která je někde mezi, případně používají pouze ostrou variantu, S, nebo tupou variantu, tedy Š. V tuhle chvíli nestačí provádět vyvozování hlásky, ale nejdříve musíme cvičit sluch dítěte. Pro každou hlásku máme obrázky, které vycházejí z onomatopoií, napodobování různých zvuků. Pro S používáme například obrázek hada, který evokuje syčení, a podobně. Dítě se tak učí hlásky rozlišovat, což někdy trvá docela

dlouho. Až poté, co hlásky bezpečně rozliší sluchem, je můžeme začít vyvozovat. Vše chce svůj čas, dozrávání mozku nejde urychlit, ale pouze stimulovat.

Fonematically sluch pak hraje velkou roli u předškoláků. Rozlišování hlásek je jedním z kritérií školní zralosti, kterou posuzujeme. U předškolních dětí chci, aby poznaly počáteční a ideální i koncovou hlásku slova. Nejtěžší je pro ně samohláska na konci slova. Pokud to zvládají, velmi jim to pomůže a jsou správně připraveny na to, aby si osvojovaly čtení a psaní.

#### U některých dětí se setkáme s tím, že nám sice dobře rozumějí, ale moc toho nenapovídají. Jak povzbudit jejich chuť k řeči?

Určitě v tom budou hrát roli vrozené faktory, to, jakou má dítě povahu, jestli se dítěte na něco ptá jeho blízká osoba či někdo cizí, jestli má k dotyčnému důvěru a jak se v dané situaci cítí. A také jestli se mu v danou chvíli vůbec chce mluvit, jestli právě nedělalo něco důležitějšího. Pracovat se s tím ale dá a je to věc nácviku. Je-li dítě introvertnější a má-li obtíže s některými situacemi, nemá cenu ho do něčeho nutit, ale také věci nevyřizovat přehnaně za něj. Zvolit takovou zdravou míru.

Často slyším stížnosti rodičů, že když vyzvedávají dítě ze školky, celý den se na ně těšili, ale když se ho zeptají, jak bylo, řekne jen „dobrý“. Možná už je to taková automatická odpověď, ale nemusí to u toho skončit. Pomáhá začít nejdřív mluvit o sobě, vyprávět dítěti, jak jsme se měli my, co jsme zažili, a mít takové

chvilky pravidelně. Dítě si na to navykne, bude pro něj přirozené mluvit o tom, co se dělo, a bude si navíc trénovat krátkodobou paměť. Jeho chuť k mluvení se postupně zlepší.

#### Jaký vliv na dětskou řeč má zvětšená nosní mandle?

Adenoidní vegetace neboli zvětšená nosní mandle je poměrně často opomíjený problém. Děti s touto obtíží mluví hůř, místo máma řeknou bába a podobně. Je to spíše zdravotní problém, který pozorujeme u dětí, které často mívají záněty horních cest dýchacích. Řešila jsem to s fyzioterapeutem, který pracuje i s těmito dětmi. Dětem se cvičením zlepší a z kvalitní držení těla, což má pozitivní vliv na dýchání nosem, a v důsledku cvičení se může nosní mandle opět zmenšit. Děti přestanou spát s otevřenými ústy, díky tomu jim nepřesychají sliznice, zmenší se náchylnost k respiračním onemocněním, sníží se i kazivost zubů. Jejich zdravotní stav a psychomotorický vývoj se celkově vylepší. Děti se otevrou světu. Tělo nemusí pořád dokola řešit akutní infekci, ale může se zdravě vyvíjet. Bylo pro mě překvapivé zjištění, že s nosní mandlí mohou souviset například i ploché nohy.

#### Zdá se mi, že k tomu, aby dítě pěkně mluvalo, je třeba, aby se i pěkně hýbalo, že?

Ano, je to tak. Jsem zastánkyně celistvého pohledu na dítě. Nesleduji pouze řeč, ale nechám dítě, aby se prošlo od okna ke dveřím, dívám se přitom třeba na to, jestli nenašlapuje na špičky, což také ukazuje na odlišné dozrávání nervové soustavy. Oromotorika, o které jsme před chvílí mluvily, se ostatně také nedá vycvičit pouze logopedickými postupy, proto děti často posílám i k fyzioterapeutovi, s nímž spolupracuji. Dítě začne chodit na cvičení, zároveň chodí na logopedii, celé se to krásně propojí a výsledek je efektivnější.

#### U některých dětí se řeší i podjazyková uzdička i uzdička pod horním rtem. Má to své opodstatnění?

Bylo období, kdy se prováděly zákroky u zkrácené uzdičky často, vypadá to jako jazyk do tvaru srdíčka. Dnes se od toho hodně ustupuje, já s tím mám ale docela dobrou zkušenost. Záleží samozřejmě na stupni zkrácení uzdičky. Jedná se o opravdu drobný zákrok, který může velmi pomoci. Pokud dítě má řečové vady, které odpovídají zkrácení uzdičky, třeba se nedokáže dotknout jazykem patra, což negativně ovlivní nástup hlásek T, D, N, L, Ř – tedy hlásek zubodásňových, tvořených pohybem jazyka